

ברכת הגומל

ומקצת הלכות ברכת הגומל

(א) ארבעה צריכים להודות. יורדי הים בשיגיעו למחוז הפצם, וכן הולכי מדבריות או בשאר דרך שמחזק שיש בו סכנה, בשיגיעו למחוז הפצם, ובכלל זה גם מי שהיה בסכנה אחרת ונצל הימנה, כגון שנפל עליו פתל או נגחו שור או שבאו עליו לסמים בדרך ושורדי לילה ונצל מהם וכדומה, ומי שהיה חולה שיש בו סכנה, כגון מכה של חלל, או שהיה מוטל במטה שלשה ימים מחמת החלי ונתרפא והולך על כריו. ומי שהיה חבוש בבית האסורים, אפלו רק על עסקי מומן ויצא. וסימנך וכל החיים יודוך סלה, חולה, יסורים, ים, מדבר. מה מברך.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, הגומל לחיבים טובות שגמלני כל טוב

ותשועים עונים אמן ואומרים: מי שגמלך טוב הוא וגמלך כל טוב סלה

(ב) צריך לברך ברכה זאת בפני עשרה, חוץ ממוגו, ושנים מהם יהיו תלמידי חכמים שעוסקים בהלכות, שגאמר, וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים ויחללוהו. ואם אינם נמצאים לו תלמידי חכמים, אינו מעכב, ונוהגין לברך כשעולה לתורה, לאחר שברך ברכה אחרונה. ולכתחלה אין לאחרה יותר משלשה ימים. ולכן אם נצל ביום ב', וברך מיד בלא ספר תורה, ולא ימתין עד יום ה'. וכן אם היה אבל, שאינו רשאי לעלות לתורה, לא ימתין אלא יברך מיד. אך יברך מעמד בפני עשרה כמו שכתבתי. ובדיעבד אם אחר יותר משלשה ימים, יכול לברך גם אחר כך – ר"ט.

(ג) מי שנעשה לו גם, יש לו להפריש לצדקה מומן כפי השגתו ידו, ויחלק ללומדי תורה. ואמר: הרנינו נותן מעות אלו לצדקה, ויהי רצון שיהא נחשב כאלו הקרבתי תודה – (ועזן סדר אמירת קרבן תודה בספר חיי אדם סוף חלק ראשון. וטוב וראוי לו לתקן אותה צרכי רבים בעיר, ובכל שנה ביום הזה ויתבודד להודות לה' ויתברך שמו ולשמונה ולספר את הנס – סימן רי"ח וכו' וי"א).

(ד) הנכנס להקוים דם, וכן קדם שיאכל או ישנה או יעשה אותה דבר לרפואה, יתפלל קדם תפלה קצרה, ויאמר: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שיהיה לי עסק זה לרפואה, כי רופא הנם אתה. ואם דבר זה שהוא אוכל או שותה לרפואה צריכין לברך עלי – עזן לעיל סימן ג' סעיף ח', ואמר תחלה תפלה זאת, ואחר כך יברך – בן נראה לי, שלא להפסיק בין הברכה לאכילה. לאחר שהקוים דם, מברך ואומר: ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, רופא חולים.

(ה) המתעפש אומר לו חברו: אסותא. והוא יאמר לו: ברוך תהיה. ואחר כך אומר, לישועתך קויתי ה', דהמתפלל על חברו, הוא נענה תחלה.

(ו) המתפלל על מזה שעבר, כגון ששמע קול צווחה בעיר, ואומר: יהי רצון שלא יהא קול זה בתוך ביתי. או שהיתה אשתו מעברת ולאחר ארבעים יום מעבורה מתפלל ואומר: יהי רצון שתלד אשתי זכר, הרי זו תפלת שוא, כי מה שהיה היה. אבל בתוך ארבעים יום מועילה תפלה ויכול להתפלל. ולאחר ארבעים יום יכול להתפלל, שיהא הולך זרע של קומא, טוב לשמים וטוב לבירות.

(ז) הנכנס למד את גרנו וכיוצא בו יתפלל ויאמר, יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתשלח ברכה בכרי הזה. התחיל למד, אומר, ברוך השולח ברכה בכרי הזה – ואומר בלא שם ומלכות. מיד ואחר כך התפלל, הרי זו תפלת שוא, שאין הברכה מצויה אלא בדרך הנעלים מן העזן – ר"ל.

(ח) מי שנעשה בנזו בר מצוה, כשעולה לתורה בפעם הראשונה, לאחר שברך ברכה אחרונה על ספר התורה, מברך קאב ואומר, ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, אשר פטרני מענישו של זה – עי' בספר חיי"א. ומצוה על האדם לעשות סעודה ביום שנעשה בנזו בר-מצוה, דהינו ביום שנכנס לשנת הארבע עשרה. ואם הנער דורש, הני סעודת מצוה אפלו אינה באותו יום – רבה.

(ט) אם היתה עצירת גשמים, אפלו במדינותינו שהגשמים תדירים ואינן נעצרים כל כך, אם ארע שנעצרו כל כך עד שהיה העולם בצער, אזי בשירדו הגשמים, אם ירדו כל כך ורבו על הארץ שמעלים אבבעבות מן המסור והולכין זה לקראת זה, צריכין לברך עליהם.

(י) מה מברך. אם אין לו שדה, אומר: מודים אנחנו לך ה' אלהינו, על כל מפה וטפה שהורדת לנו, ואלו פינז מלא שירה פים וכו' – כמו שהוא בברכת גשמת עד וקדושו וימלכו את שמך מלכנו. ברוך אתה ה', אל רב ההודאות ותשבחות. ואם יש לו שדה בשתפות עם ישראל אחר, מברך הטוב והמטיב. ואם אין לו שדה וישראל בשדה, אף-על-פי שיש לו אשה ובנים, מברך שהחיינו. ברכת הטוב והמטיב וברכת שהחיינו, מברך אף-על-פי שאינו רואה את הגשמים, אלא שהוא שומע שירדים גשמים. אבל ברכת מודים אנחנו, אינו אומר אלא מי שהוא רואה את הגשמים.